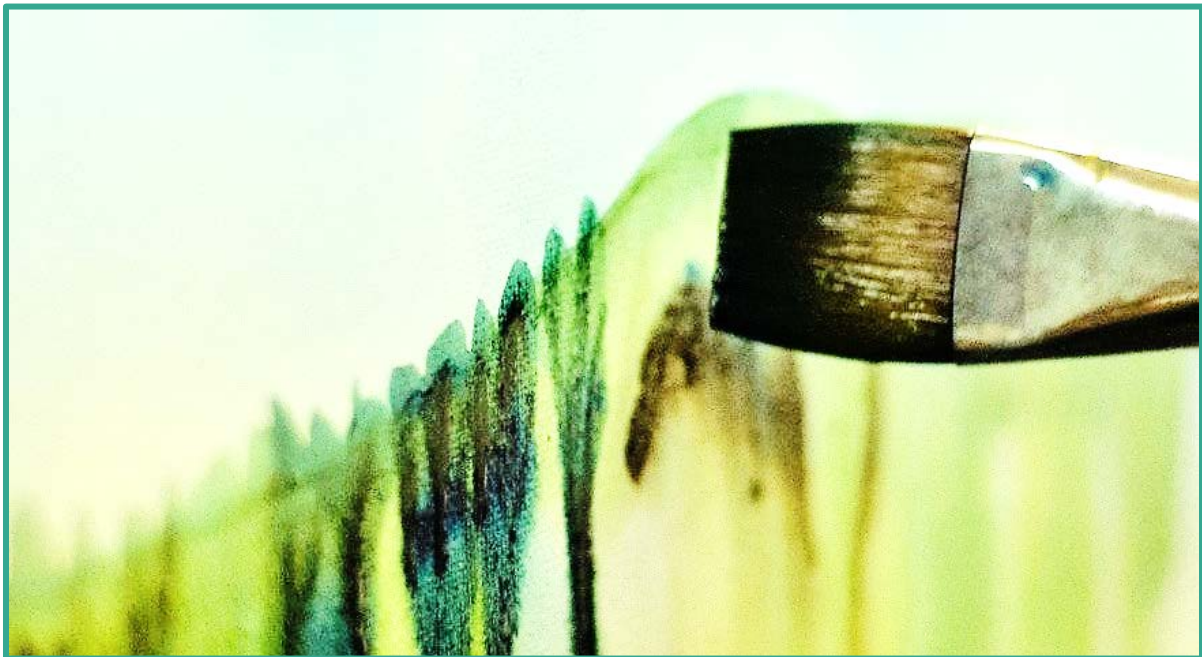

ET DRYPP AV FARGETEORI

- Grønn

KORT OM RESSURSEN

Et drypp av fargeteori er et forslag til en times undervisning der vi tar for oss en farge. Det passer godt til 1.- 2. trinn, men kan også passe på andre trinn knyttet til årstider og høytider der den enkelte farge bemerket seg. Det er en enkel presentasjon og eksempler på enkle øvelser som er tenkt å passe til en hel klasse i et klasserom.

Det kan også brukes i for eksempel norsk med tema historie, naturfag med tema lys og KRLE med tema kunst og estetiske uttrykk til forskjellige trosretninger eller bruke dette i et tverrfaglig prosjekt.

Det vil komme presentasjoner om flere farger i løpet av 2018. Det vil være presentasjoner om primærfarger og sekundærfarger fra Johannes Ittens fargesirkel.

RAMMEFAKTORER

Tid	: en skoletime (45 min).
Klassestørrelse	: hel klasse
Lærertetthet	: en lærer
Materialer og utstyr	: Akvarell-maling eller akvarell blyanter, A3 ark; gjerne litt tykke, silkepapir og fargefilter.

KOMPETANSEMÅL

Etter 2. årstrinn er mål for opplæringen at elevene skal kunne:

Visuell kommunikasjon

- Blande og **bruke primærfarger** i eget skapende arbeid.
- **Eksperimentere med form, farge** og rytme i border.

GJENNOMFØRING

Til presentasjon fargen grønn kan du bruke PDF GRØNN i undervisningen.

Dette er notatene til PDF GRØNN som du også finner på PDF presentasjonen. Her kan du legge til, eller trekke i fra, det du synes er aktuelt på sticky note i PDF GRØNN.

Det som står i notatene her, som du vil ta opp, forteller eller stiller du spørsmål ved, på et nivå som elevene forstår.

Denne presentasjonen om sekundærfargen grønn er laget for å bruke i en times undervisning. Det er en enkel presentasjon og eksempler på enkle øvelser som er tenkt å passe til en hel klasse i et klasserom. Det som står i notater her, som du vil ta opp, forteller/forklarer eller stiller du spørsmål ved slik elevene forstår det som blir sagt.

Presentasjonen er laget først og fremst for 1. – 4. trinn i kunst og håndverk. Det kan også brukes for eksempel i norsk med tema historie, naturfag med tema lys og KRLE med tema kunst og estetiske uttrykk til forskjellige trosretninger, eller bruke dette i et tverrfaglig prosjekt.

Dette er også fint å bruke til aktiviteter som er knyttet til høytider som for eksempel innhøsting, jul, fastelavn/karneval, påske, 17. mai eller sommeravslutning på alle trinn.

Tema vår.

Allmennkulturens symbol for grønn er blant annet knyttet til spiring og vekst. Det sies at vi henter inn det grønne glitrende tre når det er som mørkest på vinteren for å drømme om den kommende våren. Her i Norden ser vi fram mot at vinteren forsvinner og at varme, liv og vår skal komme. Det preger vår kollektive opplevelse av grønt i positiv retning. Mai er Maria-måneden hvor maistang, hus og kirker pyntes med nyutsprunget bjørk til minne om Maria som brakte fram livet. Vi har også bjørkeris under fastelavn og karnevalsfeiringen som feires tidlig på våren for å drive ut vinteren. Prins Karneval er en etterkommer av vårguden (Melbye 1984:43).

Prins Karneval er etterkommer av guden Osiris som var en gud, i det gamle Egypt, for alt som lever, dør og gjenoppstår. I egypternes øyne var Osiris ikke bare livssyklusen hos planter, dyr og mennesker, men også Nilens årlige flom, månefaser og solen og stjernenes bevegelser over himmelen (Det store norske leksikon 08. mai 2018). I det gamle Egypt sminket kvinnene sine øyelokk med grønt for å feire det spirende livet etter Nilens oversvømmelse (Fine Art 08. mai 2018).

I denne forbindelse kan også vårgudinnen fra gammel samisk mytologi, Rana Niejta nevnes som mulig har en sammenheng med det «grønne», markens grønne grøde» eller «jordens datter» (Det store norske leksikon 08. mai 2018). Hun ble kaldt for «vårjenta», «reinkalvjenta» eller «den grønne jenta» (Saivu.com 08. mai 2018).

Med kristen høytid, som skjærtorsdag, så praktiserer noen å sette årets første grønne føde på bordet.

En grønn livsstil.

Grønnfargen er også brukt til miljøbevisste partier sine logoer ettersom vi assosierer grønt med vekst. Med den økologiske bevegelsen har grønn blitt symbol på å være miljøbevisst.

Finn produkter som for eksempel naturmedisin, helsekostmat eller vegetarisk mat som viser et grønt merke. Viser det grønne merket at det ikke inneholder sprøytemidler eller kan elevene se hvor produktet er ifra? Vis merket til økologisk landbruk.

På folkemunne sier vi at en som liker å plante har «grønne fingre».

Studer grønt i naturen.

Se på dyr med fargen grønn og se på hvorfor de er grønne?

Studer skudd på trærne og hvordan det ser ut når skuddene har blitt blader. Dere vil se lysegrønt på skuddene og at fargen blir annerledes utpå sommeren. Da dannes det mere klorofyll så bladene får mørkere

	<p>grønnfarge. Klorofyll absorberer det lyset som er energikilden til grønne planter, rødealger og brunalger (Det norske leksikon 08.05. 2015).</p> <p>Erfaring med grønt.</p> <p>Det er ulike opplevelser av grønt i de forskjellige klimasoner i verden. Grønn vegetasjon er for det meste bare positivt og livsnødvendig som for eksempel i ørkenlandskap. Fra gammelt av så ørkenfolk grønt som sitt paradisi og som en evig grønn hage. Grønn hage er en visjon vi finner både i koranen og i Det gamle testamentet.</p> <p>Grønt oppleves derimot er annerledes i urskog der det vokser mye vegetasjon som må daglig ryddes bort. Grønn natur oppleves her som en sammenflettet overmakt og som den «store mor» som er næringsgivende. Å rydde bort vegetasjon har en praktisk og psykologisk rolle i urskog.</p> <p>Grønn skog ble også sett på som at den kunne skape forbindelser med folk, men uhyggelig makter kan også bryte fram fra skogens mørke (Melbye 1984:41).</p> <p>Grønt er Allahs farge siden profeten sees i naturen og ikke i menneskelig form. Det finnes også et gammelt billedlig symbol på Kristus som er delfin. Delfiner sees på som kloke dyr som er fortrolige med å gå i dybden på det ubevisste og med denne type klokskap symboliseres det med håp, utvikling og vekst i fargen grønn (Melbye 1984:46-47).</p>
	<p>Grønn som kamuflasje og synlighet.</p> <p>I følge danske kunsthistorikeren Broby-Johansen er klesplagg opprinnelige brukt blant annet for å kamuflere i forbindelse med jakt (Broby-Johansen 1953, Broby-Johansen 1971). I kamuflasjeteori blir grått og sort oppfattet som urbant, mens mosegrønt og kaki er farger som «passer» i naturen (Klepp, 2004).</p> <p>Vis elevene eksempler på grønne jegerklær eller grønn arbeidsuniform til soldat og sammenlign det med en grønn kamelon eller noe annet grønt fra naturen.</p> <p>Signalgrønt lys og signalgrønne varselskilt er derimot veldig synlig fordi vi skal se det godt og det symboliserer sikkerhet. I naturen kan vi se en sammenheng med grønne varselskilt og den skarpe grønnfargen som er på giftige frosker og mugg.</p>
	<p>Menneskelig farge erfaring.</p> <p>Vårt daglige språk om farger, som for eksempel gult, blått og rødt, er abstrakte fargenavn. Disse abstrakte fargenavnene er et kultur produkt av senere tid (Ytterdal: 22). Ytterdal sier at språklige uttrykk for farger</p>

	<p>har opprinnelig sitt utspring fra menneskelige farge erfaringer. Utrykk for farger er både komplekse og tvetydige (Yttredal: 24).</p> <p>Eksempler på positive og negative subjektive minner knyttet til grønn kan være:</p> <p>Negativt; å gå seg vill i skogen som i eventyret «<i>Hans og Grete</i>» eller å oppleve farer i skogen som i eventyret «<i>Rødhette og ulven</i>».</p> <p>Positivt; gode minner om grønt kan være at det er et tegn på vår og vekst eller å gå barbeint i gresset som gir en myk berøring på føttene.</p>
	<p>Psykiske virkning.</p> <p>Grønt kan også være et negativt uttrykk for ubehersket lidenskap, som når man er «grønn av misunnelse» (Det store norske leksikon 14. februar 2009). La elevene se den grønne fargen i Munchs maleri «<i>Sjalousi</i>» og snakk om hva som skjer der. Du kan spørre de hva sjalousi er og ta opp at det ikke er en god følelse. Beskriv at følelsen utvikler seg gjennom å være usikker eller utrygg og at det er godt å ha en trygg følelse inni seg.</p> <p>I Melbyes undersøkelse av den grønne psykologiske virkning oppsummerer hun med at grønt, med like mye gult og blått i seg, uttrykker kompromiss og tilfredshet. Gulgrønt derimot uttrykker drift, vekst og ønsker om begjær og blågrønt uttrykker av fasthet, standhaftighet og selvgodhet (Melbye 1984: 41).</p> <p>Goethe var opptatt av fargens psykologiske aspekt og han mente at fargen grønn var et resultat av «skapende fornuft» (gult) og «reflekterende forstand» (blått) som tilsammen blir «sanseglede» (grønt). Kunstneren Vasilij Kandinskij mente at fargen grønn hadde en hvilende karakter (Yttredal: 34).</p> <p>Utsagn.</p> <p>Enkelte utsagn peker mot en vegetativ livstilstand som; «<i>å sove på sitt grønne øre</i>».</p> <p>Det finnes også negative utsagn som å være «<i>grønn</i>». Det vil si å være umoden og «<i>grønnskolling</i>» vil si å være ny og uerfaren (Det store norske leksikon 14. februar 2009).</p>
	<p>Her er tre eksempler på enkle øvelser for å studere fargen grønn.</p> <p>Lærer finner ut av hva slags øvelse og hvor mange som skal brukes i en times undervisning.</p> <p>Her foreslår vi øvelser ut i fra Johannes Ittens harmoni- og kontrastlære og Goethes fargelære.</p>

	<p>Vi undersøker også farger ut ifra Natural Color System – NCS.</p> <p>Du finner flere enkle øvelser i boken <i>Farger</i> av Tom Teigen som passer godt å gjøre i en times undervisning.</p> <p>Når vi snakker om farger så er det naturlig å snakke om lys eller rettere sagt som Goethe sier at hvis farge skal oppstå, så må lys og mørke være til stede. Han sier at fargen som et fenomen opptrer for oss på forskjellige måter; fysiologisk, fysisk og kjemisk (Yttredal: 38).</p>
--	--

FAGBEGREP

- Sekundærfarger
- Gul til blå toneskala
- Johannes Itten
- Fargesirkel

VURDERINGSKRITERIER

Mål for undervisningen er at elevene skal kunne:

- Undersøke og reflektere over fargen grønn og om hvordan fargen blir brukt.
- Vite at fargen grønn er en av sekundærfargene i fargesirkelen.
- Vite at å blande fargen gul og blå da får vi fargen grønn.
- Kunne blande grønn toneskala fra blått til gult.

LITTERATURLISTE

Kilder:

- Melbye, Ella (1984) *Om farger*. Notodden: Telemark Lærarhøgskole Materiellen.
- Yttredal, Calina Pandeled (1998) *Farge*. Oslo: Yrkesopplæring.
- Det store norske leksikon 14. februar 2009: <https://snl.no/gr%C3%B8nt>
- Det store norske leksikon 15.03.2018: <https://snl.no/p%C3%A5ske>
- Det store norske leksikon 08.05.2018: <https://snl.no/Osiris>
- Det store norske leksikon 08.05.2018: <https://snl.no/.search?utf8=%E2%9C%93&query=Rana+v%C3%A5rgudinne>
- Det store norske leksikon 08.05. 2018: <https://snl.no/fotosyntese>
- Saivu.com 08.05.2018: <http://www.saivu.com/web/index.php?sladja=77&vuolitsladja=88&giella1=nor>
- Fine Art: <https://www.fineart.no/doc/green>
- Teigen, Tom (2.opplag 1995) *Farger*. Oslo: Ad Notam Gyledandal.
- Klepp, I. G. (2004) Norsk antropologisk tidsskrift. *Farlige farger. Hentet fra Norsk antropologisk tidsskrift 04 / 2004 (Volum 15)*
- Greker, T. K. (2003). *Overvåkingsrommet slik pasientene ser det*. (Hovedsagsoppgave i helsevitenskap). Norges teknisk-naturvitenskapelig universitet, Trondheim.
-

Bilder:

- KKS illustrasjoner
- Pexels illustrasjoner
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edvard_Munch_-_Jealousy_-_Google_Art_Project.jpg